

Matviyenko, S., 2011. Cinema for a Missing People: Gilles Deleuze's Crystal Image and Alexander Dovzhenko's Zvenyhora. *Harvard Ukrainian Studies*, 32-33(Part 2), pp. 513–530.

Mills, P., 1986. Hegel's Antigone. *The Owl of Minerva*, 17(2), pp.131–152.

Wokler, R., 1998. Contextualizing Hegel's Phenomenology of the French Revolution and the Terror. *Political Theory*, 26(1), pp. 33–55. DOI: <https://doi.org/10.1177/0090591798026001003>

Стаття надійшла до редакції 14.05.2022.

R. Poleshuk

APPLYING CATEGORIES OF H.V.F. HEGEL'S PHILOSOPHY FOR CULTURAL STUDY OF SOVIET CINEMATOGRAPHY OF THE 20-30'S OF THE 20TH CENTURY

The article compares the filmmaking of S. Eisenstein and O. Dovzhenko, from the point of view of Hegelian concepts, including the modern understanding of concrete and abstract unity. The work revealed the cultural content of Hegel's concepts "spirit of the people", "spirit of the time" and "spirit of the world", "progress" and "freedom", as well as the modern understanding of Hegel's dialectics.

The work offers a cinematic context of Hegel's concrete and abstract unity. According to our conclusion, the philosophical context of O. Dovzhenko's filmmaking has fundamental differences from the cinema of S. Eisenstein's school. We came to the conclusion that the philosophy of O. Dovzhenko's films offers the meanings of abstract unity, which determine the evolutionary development of society, with the help of the institution of individual freedom. At the same time, the cinema of the Eisenstein school is limited to a concrete Hegelian unity, which aims to mythologize a certain historical period according to the patterns of Soviet propaganda.

Keywords: concrete and abstract in Soviet cinema, O. Dovzhenko's philosophy, Hegel's dialectic, Dovzhenko film school.

УДК 378.14:069

**Ю.С. Сабадаш,
Н.В. Мараховська**

ПІДГОТОВКА МУЗЕЄЗНАВЦІВ-ПЕДАГОГІВ: РОЗРОБЛЕННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЯ ІНТЕГРАТИВНОЇ СЕРТИФІКАТНОЇ ПРОГРАМИ

У статті розглянуто особливості набуття здобувачами вищої освіти кваліфікації «музеєзнавець-педагог» в межах інтегративної сертифікатної програми «Музейна педагогіка». Узагальнено вітчизняний та зарубіжний досвід підготовки фахівців з музейної педагогіки. Визначено поняття «музеєзнавець-педагог» як фахівця інтегрованої галузі «Музейна педагогіка», здатний поєднувати культурологічні та педагогічні знання й вміння, розробляти технології навчання та виховання засобами музею, конструювати музейно-освітнє середовище, експериментувати в музейно-педагогічній діяльності. Представлено зміст та структуру дворічної сертифікатної програми, спрямованої на підготовку музеєзнавців-педагогів, наведено вимоги до її розроблення та реалізації на базі закладу вищої освіти.

Ключові слова: музейна педагогіка, музеєзнавець-педагог, сертифікатна програма, здобувачі вищої освіти.

DOI 10.34079/2226-2849-2022-12-23-110-120

Постановка проблеми. Вивчення розвитку музейної справи в сучасних умовах свідчить про посилення значущості музеїв для системи освіти як в Україні, так і за кордоном. Відомо, що музей як «центр культурно-духовного відродження народу» відіграє важливу роль у гуманізації суспільства, поєднуючи історичну пам'ять, невичерпні знання та духовне багатство (Червінська, 2019, с.16). Тому співпраця музею та закладу освіти сприяє всебічному розвитку учнів/студентів, їхньому духовному становленню – «набуттю високосмислових цінностей» та перетворенню духовних задатків «на стійкі позитивні духовні здібності» (Бех, 2018, с.39), формуванню творчих особистостей та агентів соціокультурних змін. У зв'язку із цим актуальними є питання підготовки фахівців, здатних здійснювати музейно-педагогічну інтеграцію – ініціювати та підтримувати партнерство між школою та музеєм, будувати освітній процес засобами музею, створювати освітнє середовище на базі музею, реалізовувати спільні музейно-педагогічні проекти тощо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Необхідність розкриття освітньо-виховного потенціалу музею та передачі культурних надбань в освітньому процесі зумовило виникнення музейної педагогіки, яку розуміють у широкому сенсі як наукову дисципліну, галузь знань (І. Власюк, І. Довжук, О. Зосимович, Н. Пусепліна, В. Снагощенко, М. Хададова та ін.) та у вузькому – як освітньо-музейну технологію (Р. Маньковська, О. Любич), сукупність методів і форм роботи для засвоєння учнями нового музейного знання (В. Короткова), інструмент реалізації компетентнісного підходу в освітньому процесі та взаємодії закладів освіти і музеїв у сучасному соціокультурному просторі (Т. Келипенко, І. Червінська). Вітчизняні дослідники наголошують, що від підготовки музейного педагога, який має бути «майстром діалогу, спілкування, взаємодії» (Філіпчук, 2020, с.65), залежить ефективність музейно-педагогічної діяльності. Тому важливим є набуття музейним педагогом таких якостей, як комунікативність; перцептивні педагогічні здібності; динамізм особистості; уміння оцінити ситуацію, прийняти рішення, зняти конфлікт; оптимістичне прогнозування; креативність (Караманов, 2020, с.194-195). Зарубіжні вчені зазначають, що професія музейного педагога має відносно коротку історію, оскільки лише нещодавно, упродовж останніх десятиліть, почала розвиватися в межах сфери освіти (Sinner and Lachapelle, 2019). Дослідники вважають, що музейний педагог має поєднувати знання історії мистецтв з практичним педагогічним досвідом, володіти міжособистісними вміннями, зокрема здатністю взаємодіяти з різноманітною аудиторією, працювати в команді; сформувати навички управління та лідерства; опанувати інформаційні технології; вміти організовувати виставки та впорядковувати матеріали до них, здійснювати моніторинг відвідувачів музею та музейно-освітніх програм, проводити дослідження в галузі музейної педагогіки та оприлюднювати їхні результати (Ebitz, 2005).

Незважаючи на те, що в науковій літературі чітко окреслено вимоги до музейного педагога та його професійні якості, методичні аспекти його підготовки в системі вищої освіти є висвітленими недостатньо

Метою статті є уточнити зміст поняття «музеєзнавець-педагог» та розкрити особливості його підготовки у межах інтегративної сертифікатної програми, що розробляється та реалізується в закладі вищої освіти.

—**Виклад основного матеріалу.** Доцільно відзначити, що в науковій літературі, присвяченій питанням музейної педагогіки, надаються визначення поняття «музейний педагог», які можна об'єднати в дві групи за їхніми спільними сутнісними характеристиками:

1) музейний працівник, музейник, музейний едукатор, аніматор, медіатор, посередник, галерейний менеджер, котрий є «належно обізнаним з предметом, який вивчає і презентує» (Філіпчук, 2020, с.65), а також вибудовує комунікацію з молоддю, що навчається, у музейному просторі, наприклад, при особистій взаємодії або співпрацюючи з вчителями та викладачами, науковцями та іншими музейними працівниками (Караманов, 2020, с.373);

2) учитель, науковий співробітник, психолог, який на основі теоретичних знань з музейної педагогіки організує «процес засвоєння учнями музейних цінностей», обираючи тип уроку, методи навчання та педагогічного спілкування (Яновська, 2018, с.98).

Таким чином, у наведених вище визначеннях первинного значення набуває музейна або педагогічна складова професійної характеристики музейного педагога. Освітньо-професійні програми (ОПП) підготовки музейних педагогів розробляються та впроваджуються як в Україні, так і за кордоном, але водночас кількість таких програм є наразі відносно малою. Наприклад, у Педагогічному коледжі Львівського національного університету імені Івана Франка музейна педагогіка є спеціалізацією – складовою спеціальності 027 «Музезнавство, пам'яткознавство» для здобувачів вищої освіти ОС «Бакалавр». Розробники даної ОПП вважають за необхідне дотримуватися таких вимог у процесі її реалізації:

- здійснювати міждисциплінарну підготовку майбутніх фахівців через синтез наукових освітніх концепцій та педагогічних технологій;

- забезпечувати інтеграцію освіти і культури при викладанні нормативних та елективних навчальних дисциплін («Вступ до спеціальності», «Музейна педагогіка», «Музейний туризм», «Основи пам'яткознавства», «Історія архітектурних стилів та образотворчого мистецтва», «Історія української культури», «Історія матеріальної культури та побуту», «Експозиційна робота музеїв», «Стили навчання в музеї», «Теорія і практика екскурсійної справи», «Візуальна соціологія» тощо);

- зберігати баланс між теорією і практикою через організацію навчання в музейному просторі;

- підтримувати взаємну багатосторонню комунікацію закладу освіти та музейних закладів з метою соціалізації та розвитку творчих здібностей здобувачів вищої освіти (Караманов, Сурмач та Шукалович, 2020, с.102, 105).

Доцільним є вивчення особливостей підготовки музейних педагогів за кордоном, зокрема в Канаді. З одного боку, ОПП з музезнавства включають музейну педагогіку, проте в більшості цих програм опанування її змісту відбувається під час проходження педагогічної практики в музеї, а вивчення музейної педагогіки як навчальної дисципліни не передбачено. Таким чином, в цих ОПП педагогічна складова не є пріоритетною (Sinner and Lachapelle, 2019, с.106–107). Наприклад, на базі Флемінгського коледжу впроваджено сертифікатну програму «Музейний менеджмент та кураторство». Навчання за програмою триває три семестри, а її змістове наповнення розроблено на основі консультацій та співпраці з музеями та організаціями, що займаються збереженням культурної спадщини, з метою отримання здобувачами практичного досвіду в галузі музезнавства та пам'яткознавства. У програмі оптимально поєднуються самоосвітня діяльність здобувачів, проведення аудиторних занять, виконання прикладних проектів та проходження практики в музейних установах. В описі даної сертифікатної програми зазначається: «Керівники та куратори

музеїв не просто зберігають реліквії, історії та пам'ятні речі минулого. Вони оживлюють історію для відвідувачів різного віку, слугують суспільству, яке має знати своє минуле задля планування майбутнього... Випускники можуть працювати в музеях, галереях, в історичних ареалах населених місць, а також у сфері освіти, мистецтва та культури» (Fleming College, 2020).

Цінним є досвід Відділу музейної педагогіки Національної галереї мистецтв (м. Вашингтон, США) у підготовці фахівців даної інтегративної галузі. Щорічно співробітники відділу організують Віртуальний Літній Інститут для педагогів з усього світу (Virtual Summer Institute for Educators) для того, щоб навчити їх інтегрувати освіту та мистецтво, продемонструвати, як за допомогою творів мистецтва, музейних експонатів посилити мотивацію учнів до навчання, розвинути критичне мислення та підтримати соціально-емоційний добробут (National Gallery of Art, 2022).

На наш погляд, поняття «музейний педагог» є загальним й неповною мірою розкриває свій інформативний потенціал; натомість поняття «музеєзнавець-педагог» найточніше відбиває сутність даної професії, що ґрунтується на інтеграції галузей знань 01 Освіта та 02 Культура і мистецтво, та спеціальностей 027 Музеєзнавство, пам'яткознавство, 013 Початкова освіта, 014 Середня освіта (за предметними спеціальностями). В умовах сьогодення процес професійної підготовки має ґрунтуватися на міждисциплінарній інтеграції з метою подолання суперечностей «між розрізненими знаннями з окремих дисциплін і необхідністю синтезу цих знань, їхнього комплексного застосування на практиці... у багатопредметній системі викладання»; «формування нових дисциплін, теорій, концепцій інтегрованого характеру, виникнення нової інтегрованої галузі знання» (Дорошенко, 2015, с.70). Тому музеєзнавець-педагог – це фахівець в інтегрованій галузі «Музейна педагогіка», здатний поєднувати культурологічні та педагогічні знання й вміння, розробляти технології навчання та виховання засобами музею, конструювати музейно-освітнє середовище, експериментувати в музейно-педагогічній діяльності.

З метою якісної підготовки музеєзнавців-педагогів серед здобувачів ОС «Бакалавр» кафедрою культурології Маріупольського державного університету (МДУ) розроблено інтегративну сертифікатну програму «Музейна педагогіка». У Законі України «Про вищу освіту» (ст. 62, п. 15) акцентовано на праві здобувачів вибирати навчальні дисципліни в межах, передбачених відповідною освітньою програмою та навчальним планом (Закон України Про вищу освіту, 2014). Згідно «Положення про вибіркові дисципліни у Маріупольському державному університеті» для здобувачів вищої освіти визначено такі траєкторії вибору дисциплін: набір дисциплін (циклу загальної та професійної підготовки) та сертифікатні програми. Останні розробляються кафедрами університету «з метою забезпечення студентоцентрованості в освітньому процесі, формування індивідуальної траєкторії навчання здобувачів, конкурентоспроможності випускників МДУ на ринку праці» та «передбачають набуття здобувачами вищої освіти додаткових кваліфікацій» (Маріупольський державний університет, 2021). Сертифікатна програма «Музейна педагогіка» спрямована на усвідомлення здобувачами культурно-просвітницького й освітньо-виховного потенціалу музейного середовища, та засвоєння способів його розкриття і реалізації в освітньому процесі закладів загальної середньої освіти. Основними завданнями програми є наступні:

- опанування теоретичних знань у галузі музеєзнавства, ознайомлення з розвитком музейної справи в Україні та світі;
- удосконалення навичок орієнтування в напрямках й тенденціях розвитку культури та мистецтв;

- формування вмінь проектувати та організовувати освітній процес в закладах загальної середньої освіти засобами музейної педагогіки, створювати музейно-освітнє середовище.

Сертифікатна програма має дві змістові лінії – культурологічну та педагогічну, а її структуру утворюють наступні навчальні дисципліни (НД) (табл. 1):

Таблиця 1

Структура сертифікатної програми

Назва вибіркової освітньої компоненти	Кредити	Форма контролю
Музеєзнавство	3	Залік
Історія мистецтв	3	Залік
Культурологія	3	Залік
Збереження історико-культурних пам'яток України	3	Залік
Практикум зі сприйняття сучасного мистецтва	3	Залік
Сучасні музейні комунікації	3	Залік
Музейна дидактика	3	Залік
Методика виховання засобами музею	3	Залік
Арт-педагогіка	3	Залік
Педагогічний практикум	3	Залік

Навчання за сертифікатною програмою відбувається упродовж двох років (5–8 семестри). Спочатку здобувачі опановують зміст дисциплін культурологічного напрямку (5–6 семестри), потім – педагогічного (7–8 семестри), а саме:

1. НД «Музеєзнавство», метою якої є вивчення історії музейної справи; формування в здобувачів розуміння музею як культурного центру та усвідомлення його суспільних функцій; ознайомлення із теоретичними та практичними проблемами музеєзнавства та тенденціями його розвитку; розвиток практичних навичок з основних напрямків музейної роботи.

2. НД «Історія мистецтв», засвоєння якої передбачає ознайомлення здобувачів з досягненнями світового образотворчого та музичного мистецтва та їхніми еволюційними фазами через висвітлення ціннісно-сміслових аспектів закономірної зміни історичних епох, художніх стилів, течій, розкриття художньо-естетичної специфіки становлення і прояву індивідуальних стилів видатних митців; розвиток навичок орієнтування у розмаїтті напрямів та тенденцій мистецтва, й об'єктивного оцінювання мистецьких явищ минулого та сучасності.

3. НД «Культурологія», опанування змісту якої спрямовано на усвідомлення здобувачами загальнолюдського сенсу і суспільного призначення культурології як інтегруючої системи знань про досвід існування людини в суспільстві, та розуміння ролі культурології у формуванні власної життєвої позиції та стратегічному осмисленні професійного становлення.

4. НД «Збереження історико-культурних пам'яток України», мета якої полягає у формуванні в здобувачів системи знань про дослідження пам'яток археології, історії та культури на теренах України, й опанування інструментарію щодо збереження й охорони історико-культурної спадщини українського народу.

5. НД «Практикум зі сприйняття сучасного мистецтва», вивчення якої орієнтоване на розширення естетичного досвіду здобувачів, удосконалення вмінь сприймати та оцінювати твори сучасного мистецтва.

6. НД «Сучасні музейні комунікації», у процесі засвоєння якої здобувачі усвідомлюють комунікаційну функцію музею, розкривають взаємозв'язки музею та суспільства загалом, та музею і школи зокрема; ознайомлюються із традиційними та новітніми формами і методами музейної комунікації; розвивають уміння співпрацювати з музейною аудиторією, що різниться за соціальною, професійною, віковою та іншими ознаками.

7. НД «Музейна дидактика», спрямована на формування у здобувачів усвідомлення освітнього потенціалу музейного середовища і стимулювання до його розкриття та реалізації в процесі навчання в закладах загальної середньої освіти.

8. НД «Методика виховання засобами музею», при вивченні якої здобувачі усвідомлюють виховний потенціал музейного середовища; опановують способи його розкриття та реалізації в процесі виховної роботи в закладах загальної середньої освіти.

9. НД «Арт-педагогіка», мета якої полягає у пізнанні здобувачами закономірностей арт-педагогічної діяльності, опануванні арт-методів з метою формування творчої особистості учня, розвитку вмінь конструювати освітній процес на засадах арт-педагогіки.

10. НД «Педагогічний практикум» передбачає набуття здобувачами практичного досвіду організації інтегрованого освітнього процесу на засадах музейної педагогіки, а саме: засвоєння здобувачами сутності освітньої інтеграції на засадах музейної педагогіки з метою особистісного, творчого і духовного розвитку учнів; розвиток умінь розробляти та впроваджувати технології ефективного навчання та виховання учнів на засадах музейної педагогіки.

По завершенню сертифікатної програми «Музейна педагогіка» в здобувачів мають бути сформовані компетентності як здатності «успішно соціалізуватися, навчатися, провадити професійну діяльність, яка виникає на основі динамічної комбінації знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей» (Міністерство освіти і науки України, 2017), а саме: здатність орієнтуватись в розмаїтті культурної спадщини, традицій, культурних продуктів; осмислювати зв'язок місцевої, національної, європейської та світової культур; здатність розуміти та інтерпретувати джерела культури; популяризувати знання про культуру, використовуючи сучасні інформаційно-комунікативні технології; обирати та застосовувати методи навчання та виховання учнів на засадах музейної педагогіки; генерувати нові ідеї (креативність); працювати в команді та підтримувати міжособистісну взаємодію; здійснювати особистісний та професійний саморозвиток й самовдосконалення.

Важливим є визначення результатів навчання – сукупності знань, умінь, навичок, способів мислення, цінностей та інших якостей, «які можна ідентифікувати, спланувати, оцінити і виміряти, та які особа здатна продемонструвати після завершення освітньої програми» (Міністерство освіти і науки України, 2017). Наприкінці другого року навчання за сертифікатною програмою «Музейна педагогіка», студенти повинні знати: систему та особливості організації музейної справи в Україні та за кордоном; генезу, історичні етапи та основні закономірності розвитку культури та мистецтв; класифікацію історико-культурних пам'яток, типологію та ознаки музеїв в Україні; критерії та методи оцінювання творів мистецтва; традиційні та новітні форми і методи музейної комунікації; методики та методи навчання й виховання учнів засобами музейної педагогіки; етапи та вимоги до побудови освітнього процесу на засадах музейної педагогіки. Здобувачі мають опанувати наступні вміння: виявляти, досліджувати, зберігати та охороняти пам'ятки історико-культурної спадщини України; орієнтуватися в основних світових та вітчизняних культурологічних концепціях,

напрямах; аналізувати, інтерпретувати та оцінювати твори мистецтва; розробляти музейно-педагогічні проєкти; застосовувати методи і форми музейної педагогіки при викладанні навчальних предметів та організації виховної роботи в закладах загальної середньої освіти; використовувати музейні експонати як засоби навчання, розробляти навчальні матеріали на засадах музейної педагогіки; створювати умови для формування творчої особистості учня.

Розробляючи презентацію сертифікатної програми для зацікавлення та залучення здобувачів, доречно дотримуватися наступних вимог до її оформлення:

1) обираючи дизайн, використовувати кольори та логотипи закладу вищої освіти, на базі якого впроваджується сертифікатна програма, з метою забезпечення асоціативних зв'язків між ними та популяризації даного закладу;

2) додавати візуальні елементи до слайдів з метою уникнення «сухого» викладу інформації, посилення її сприйняття;

3) присвятити кожен слайд одній темі («Сутність і призначення програми», «Структура», «Компетентності», «Програмні результати навчання» тощо) з метою зосередження уваги здобувачів на ключових компонентах програми та кращого запам'ятовування інформації.

У змістовому наповненні презентації сертифікатної програми необхідно дотримуватися таких вимог:

1) акцентувати на актуальності та значущості програми, яку розроблено з урахуванням вітчизняного і зарубіжного досвіду професійної підготовки музеєзнавців-педагогів, їх затребуваності на ринку праці;

2) підкреслити міждисциплінарність програми для того, щоб здобувачі усвідомили, що опанування її змісту допоможе їм розв'язувати комплексні проблеми в майбутній професійній діяльності та конструювати нове наукове знання;

3) наголосити на гнучкості та унікальності освітньої траєкторії кожного учасника програми, можливості поєднувати формальну та неформальну освіту (рис. 1).

Рисунок 1 – Приклад презентації сертифікатної програми у PowerPoint

Висновок. Таким чином, розроблення та впровадження інтегративних сертифікатних програм в закладах вищої освіти уможливорює урізноманітнити процес професійної підготовки майбутніх фахівців, посилити їхню конкурентоспроможність та мобільність на ринку праці. Набуття кваліфікації «музеєзнавець-педагог» відкриє нові професійні можливості для здобувачів вищої освіти й сприятиме розкриттю їхнього

творчого потенціалу, професійній самореалізації в інтегративних галузях «Освіта» та «Культура і мистецтво».

Перспективами подальших розвідок у даному напрямку є вивчення способів оцінювання та підвищення якості сертифікатної програми «Музейна педагогіка із залученням до цього процесу здобувачів вищої освіти»; розроблення діагностувального інструментарію для моніторингу та коригування результатів навчання та сформованості ключових компетентностей здобувачів.

Бібліографічний список

- Бех, І., 2018. *Особистість на шляху до духовних цінностей*. Київ – Чернівці: Букрек.
- Дорошенко, Т.В., 2015. Інтеграційні процеси в системі підготовки майбутніх учителів початкової школи до забезпечення основ загальної музичної освіти учнів. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету ім. Т. Г. Шевченка. Серія: Педагогічні науки*, 132, с.70-75.
- Закон України Про вищу освіту, 2014. *Верховна Рада України*. [онлайн]. Доступно: <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>> [Дата звернення 31 травня 2022].
- Караманов, О., Сурмач, О. та Шукалович, А., 2020. Музейна педагогіка в системі підготовки бакалаврів: можливості педагогічного коледжу. *Український педагогічний журнал*, 1, с.100-107. DOI: <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2020-1-100-107>
- Караманов, О.В., 2020. *Теорія і практика педагогічної діяльності музеїв в сучасному освітньому просторі України*. Доктор наук. Дисертація. ДЗ «Луганський національний університет ім. Тараса Шевченка», Старобільськ.
- Маріупольський державний університет, 2021. Положення про вибіркові дисципліни у Маріупольському державному університеті (нова редакція). *Маріупольський державний університет*. [online] Доступно: <http://mdu.in.ua/Ucheb/normativnye/polozhennja_pro_vibirkov_i_disciplini_2021.pdf> [Дата звернення 16 травня 2022].
- Міністерство освіти і науки України, 2017. Методичні рекомендації щодо розроблення стандартів вищої освіти. *Юридичний факультет Черівецького національного університету імені Юрія Федьковича*. [онлайн] Доступно: <<https://law.chnu.edu.ua/metodychni-rekomendatsii-shchodo-rozroblennia-standativ-vo/>> [Дата звернення 31 травня 2022].
- Філіпчук, Н., 2020. Музейна педагогіка – теоретична основа педагогічно-просвітницької діяльності закладів освіти і культури. *Вісник Кафедри ЮНЕСКО «Неперервна професійна освіта XXI століття»*, 2, с.61-70. DOI: [https://doi.org/10.35387/ucj.2\(2\).2020.61-70](https://doi.org/10.35387/ucj.2(2).2020.61-70)
- Червінська, І., 2019. Музейна педагогіка як інструмент взаємодії закладів освіти і музеїв у сучасному соціокультурному просторі. *Освітні обрії*, 49(2), с.16-21. DOI: <https://doi.org/10.15330/obrii.49.2.16-21>
- Яновська, Л.Г., 2018. Формування професійної усталеності майбутніх музейних педагогів у закладах вищої освіти. *Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К.Д. Ушинського : Педагогічні науки*, 4, с. 97-101.
- Ebitz, D., 2005. Qualifications and the Professional Preparation and Development of Art Museum Educators. *Studies in Art Education*, 46(2), pp. 150-169. DOI: <https://doi.org/10.1080/00393541.2005.11651787>

Fleming College, 2020. Museum Management and Curatorship. *Heritage Programs at Fleming*. [online]. Available at: <<https://flemingcollegeartsandheritage.wordpress.com/arts-and-heritage-programs/museum-management-and-curatorship-program/>> [Accessed 2 June 2022].

National Gallery of Art, 2022. Summer Institute for Educators. The Power of Art: Pathways to Critical Thinking and Social-Emotional Learning. *National Gallery of Art*. [online]. Available at: <<https://www.nga.gov/learn/teachers/teacher-institute.html>> [Accessed 2 June 2022].

Sinner, A. and Lachapelle, R., 2019. The professional training of museum educators in Canada. *The Canadian Review of Art Education*, 46(1), pp.101-112. DOI: <https://doi.org/10.26443/crae.v46i1.64>

References

Bekh, I., 2018. *Osobystist na shliakhu do dukhovnykh tsinnosti* [Personality on the way to spiritual values]. Kyiv – Chernivtsi: Bukrek. (in Ukrainian)

Chervinska, I., 2019. Muzeina pedahohika yak instrument vzaiemodii zakladiv osvity i muzeiv u suchasnomu sotsiokulturnomu prostori [Museum pedagogy as a tool for interaction of educational institutions and museums in the modern sociocultural space]. *Educational Horizons*, 49(2), pp.16-21. DOI: <https://doi.org/10.15330/obrii.49.2.16-21> (in Ukrainian).

Doroshenko, T.V., 2015. Intehratsiini protsesy v systemi pidhotovky maibutnikh uchyteliv pochatkovoї shkoly do zabezpechennia osnov zahalnoi muzychnoi osvity uchniv. [Integrative processes in the system of future primary school teachers training for providing learners with general music education bases]. *Bulletin of the T.H. Shevchenko National University "Chernihiv Colehium", Series: Pedagogical sciences*, 132, pp.70-75. (in Ukrainian).

Ebitz, D., 2005. Qualifications and the Professional Preparation and Development of Art Museum Educators. *Studies in Art Education*, 46(2), pp. 150-169. DOI: <https://doi.org/10.1080/00393541.2005.11651787>

Filipchuk, N., 2020. Muzeina pedahohika – teoretychna osnova pedahohichno-prosvitnytskoi diialnosti zakladiv osvity i kultury [Museum pedagogy as a theoretical basis of pedagogical and educational activity of culture-educational institutions]. *UNESCO Chair Journal Lifelong Professional Education in the XXI Century*, 2, pp.61-70. DOI: [https://doi.org/10.35387/ucj.2\(2\).2020.61-70](https://doi.org/10.35387/ucj.2(2).2020.61-70) (in Ukrainian).

Fleming College, 2020. Museum Management and Curatorship. *Heritage Programs at Fleming*. [online]. Available at: <<https://flemingcollegeartsandheritage.wordpress.com/arts-and-heritage-programs/museum-management-and-curatorship-program/>> [Accessed 2 June 2022].

Karamanov, O., Surmach, O. and Shukalovych, A., 2020. Muzeina pedahohika v systemi pidhotovky bakalavriv: mozhlyvosti pedahohichnoho koledzhu [Museum pedagogy in the bachelor's training system: possibilities of the pedagogical college]. *Ukrainian Educational Journal*, 1, pp.100-107. DOI: <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2020-1-100-107> (in Ukrainian).

Karamanov, O.V., 2020. *Teoriia i praktyka pedahohichnoi diialnosti muzeiv v suchasnomu osvitnomu prostori Ukrainy* [Theory and practice of pedagogical activity of museums in the modern educational space of Ukraine]. PhD. Thesis. State Establishment “Luhansk National University named after Taras Shevchenko”. Starobelsk. (in Ukrainian).

Mariupol State University, 2021. Polozhennia pro vybirkovi dystsypliny u Mariupolskomu derzhavnomu universyteti (nova redaktsiia) [Regulations on elective courses at Mariupol State University (new edition)]. *Mariupol State University*. [online]

Available at:
<http://mdu.in.ua/Ucheb/normativnye/polozhennja_pro_vibirkovi_disciplini_2021.pdf>
> [Accessed 16 May 2022]. (in Ukrainian).

- Ministry of Education and Science of Ukraine, 2017. *Metodychni rekomendatsii shchodo rozroblennia standartiv vyshchoi osvity* [Guidelines for the development of higher education standards]. *Yurydychnyi fakultet Cherivetskoho natsionalnoho universytetu imeni Yurii Fedkovycha*. [online] Available at: <<https://law.chnu.edu.ua/metodychni-rekomendatsii-shchodo-rozroblennia-standativ-vo/>> [Accessed 31 May 2022]. (in Ukrainian).
- National Gallery of Art, 2022. Summer Institute for Educators. The Power of Art: Pathways to Critical Thinking and Social-Emotional Learning. *National Gallery of Art*. [online]. Available at: <<https://www.nga.gov/learn/teachers/teacher-institute.html>> [Accessed 2 June 2022].
- Sinner, A. and Lachapelle, R., 2019. The professional training of museum educators in Canada. *The Canadian Review of Art Education*, 46(1), pp.101-112. DOI: <https://doi.org/10.26443/crae.v46i1.64>
- Yanovska, L., 2018. Formuvannia profesiinoi ustalenyosti maibutnikh muzeinykh pedahohiv u zakladakh vyshchoi osvity [Formation of professional sustainability of the future museum educators in higher education institutions]. *Scientific bulletin of South Ukrainifn national pedagogical university named after K.D. Ushynsky: pedagogical sciences*, 4, pp.97-101. (in Ukrainian).
- Zakon Ukrainy Pro vyshchu osvitu [Law of Ukraine On Higher Education], 2014. *Verkhovna Rada Ukrainy*. [online] Available at: <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>> [Accessed 31 May 2022]. (in Ukrainian).
- Yanovska, L.H., 2018. Formuvannia profesiinoi ustalenyosti maibutnikh muzeinykh pedahohiv u zakladakh vyshchoi osvity [Formation of professional sustainability of the future museum educators in higher education institutions]. *Naukovyi visnyk Pivdennoukrainskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni K. D. shynskoho*, issue 4, pp. 97-101. (in Ukrainian)

Стаття надійшла до редакції 10.04.2022.

Yu. Sabadash,
N. Marakhovska

TRAINING OF MUSEUM STUDIES EXPERTS AND EDUCATORS: DESIGN AND IMPLEMENTATION OF THE INTEGRATED CERTIFICATE PROGRAMME

The aim of the study is to explore the peculiarities of obtaining the qualification of a museum studies expert and educator by higher education seekers within the framework of the integrated certificate program “Museum pedagogy”. The article describes domestic and foreign experience of training specialists for the integrated field of museum pedagogy. The analysis of the scientific literature shows that while defining a museum educator researchers give primary importance either to museum or pedagogical component of their work. Therefore, the authors provide a comprehensive definition for a specialist in the field of museum pedagogy in the paper. It is shown that a museum studies expert and educator is able to combine cultural and pedagogical expertise and skills, develop teaching technologies through museums, design a museum-educational environment, experiment with museum and pedagogical methods and techniques.

The content of the two-year certificate programme designed and implemented on the basis of Mariupol State University is comprised of ten three-credit academic disciplines, inter alia, “Museum Studies”, “History of Arts”, “Cultural Studies”, “Preservation of Historical Monuments of Ukraine”, “Practicum on Perception of Contemporary Art”, “Modern Museum Communications”, “Museum

Didactics”, “Methodology of Museum Education”, “Art Pedagogy” and “Pedagogical Practicum”. In the focus of the programme are: acquisition of theoretical knowledge in museum studies, familiarisation with museum development in Ukraine and all over the world; enhancing the understanding of cultural and art orientations; development of skills to design and organise the educational process in institutions of general secondary education by means of museum pedagogy, and create a museum-educational environment.

The paper gives rationale for the core competencies for a prospective museum studies expert and educator, enumerates the learning outcomes of the integrated certificate programme. The authors provide the requirements for text and visual content of the programme presentation.

Key words: *museum studies expert and educator, museum education, certificate program, higher education seekers.*

УДК 316.7:378(049.32)

**Ю. С. Сабадаш,
Ю. М. Нікольченко.**

50 РОКІВ ЛІТОПИСНОГО ДИСКУРСУ КАФЕДРИ ІВЕНТ-ІНДУСТРІЙ, КУЛЬТУРОЛОГІЇ ТА МУЗЕЄЗНАВСТВА РІВНЕНСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО ГУМАНІТАРНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Виткалов С. В. Вища культурологічна освіта в Україні: регіональний дискурс (крізь призму діяльності кафедри івент-індустрій, культурології та музеєзнавства Рівненського державного гуманітарного університету): монографічно-довідкове видання. До 50-річчя від часу заснування. Рівне: О. Зень, 2021. 550 с.; іл.

Прорецензована монографія «Вища культурологічна освіта в Україні: регіональний дискурс (крізь призму діяльності кафедри івент-індустрій, культурології та музеєзнавства Рівненського державного гуманітарного університету)», підготовлена до видання доктором культурології, професором, професором кафедри івент-індустрій, культурології та музеєзнавства С. В. Виткаловим, є першою спробою у вітчизняній історіографії комплексно дослідити систему вищої культурологічної освіти в Україні, спираючись на 50-річний досвід кафедри івент-індустрій, культурології та музеєзнавства Рівненського державного гуманітарного університету, сформованої у 1971 р. у структурі Рівненського культурно-освітнього факультету Київського державного інституту культури, а згодом (із 1979 р.) – Рівненського державного інституту культури та (із 1998 р.) – у РДГУ.

Використання історико-аналітичного методу, системно-функціонального підходу і мережевого аналізу дозволило автору монографії всебічно проаналізувати тенденції розгортання вищої культурологічної освіти у західному регіоні України в її історичній ретроспективі.

У високо професійному з'ясуванні сутності навчально-виховної та наукової діяльності колективу кафедри протягом 50-ти років автор оригінально використав форму Літопису як традиційний метод поетапного висвітлення подій. Означене складає повну уяву щодо напрямів та ефективності її роботи не тільки у системі